

ellenkezőleg, maga fogja jövendő létjogát a biológiának tett szolgálatakból meríteni. Az ötödik és hatodik osztály tehát áttérhetne az összehasonlító állat- és növényalkattan (anatómia) elemeire, a hetedik a szövettanra és az élettan alapfogalmaira, a nyolcadiknak lenne föladata a fajfejlődésnek s az egyedfejlődésnek lényegét megértetni s a közegészségtan vívmányait kifejteni. De emellett a fölosztás mellett azért szüntelenül ismétlődjék más és más vonatkozásban az összes alsóbb osztályokban tanult anyag és viszont az alsóbb osztályok tárgyaiban is érezze már a tanítvány, értelmi fejlettségéhez képest, a később tanulandók szellemét. Csak a módszertől és a helyes választéktől függ, hogy minden osztály tanulója könnyen megérthesse és szívesen tanulja, amit ezekből az állítólag oly nehéz és nem is középiskolába való tárgyakkól elébe adunk. A mennyiségnek pedig éppen nem kell nagynek lenni, hogy a gimnáziumból kikerülő ifjúnak azért tiszta fogalma lehessen az őt környező természetről, saját alkotásáról, testi és szellemi épségének föltételeiről s az emberiség természetes helyzetéről a földön.

Ilyen módon igazán előmozdítója volna a gimnázium a korunkbeli élet lüktetésének ahelyett, hogy, amint teszi, ellene dolgoznék. A mai kor embere anyagi viszonyainak átalakításában az élettudománnyal versenyez a természettan és a vegyülettan; de szellemi életére határozottan az élettudomány vívmányai nyomnak jellemző bélyeget. A gimnáziumi oktatás ne akarja ezt tagadni, hanem ismerje el és aszerint cselekedjék!

A FŐISKOLAI SZOCIÁLIS TELEP PEDAGÓGIAI VONATKOZÁSAI.*

A szolidaritás eszméje az, mely a mai társadalom szellemét lefogja. Ez az eszme ma már különböző társadalmi törekvési érte-
tekben fejeződik ki s a társadalmi öntudathoz mind közelebb hozza annak átértését, hogy a fennálló sajnálatos osztályellentéteket, melyek a társadalmak kettészakadásával és a civilizáció javainak pusztulásával fenyegetnek, csak a társadalom közössége szüntetheti meg eredményesen. Egyedül az emberi, hivatásbeli, polgári, állami közösségnek tisztult szolidaritása segíthet, az éles küzdelemben álló osztályok egyoldalú osztályegoizmusával szemben. A társadalomnak ez a közössége tanít meg arra, hogy minden egyesnek köze van a társadalmi élet összefüggéseihöz; köze van ahhoz, ami a társadalomban

* Felolvasta a szerző a M. Pæd. Társaság 1911. nov. 18-án tartott ülésén.

történik; köze van tehát ahhoz, ha látja az alsóbb néposztályok művelődési vágyát; köze van ahhoz, ha látja, hogy a munkásnép miatt, hogy a modern állami élet törvényei között gyakran eligazodni nem tud, vagy gyámoltalansága miatt hátrányos helyzetekbe jut (pereskedés, adóügyek, végrehajtások, munkaviszonyok vitás esetei); köze van ahhoz, ha látja, hogy a munkásnép és iparosok jövő nemzedékének igen nagy része: a tanoncok és inasok az állam és társadalom részéről nekik juttatott kedvezőbb előfeltételeket (vasárnapi munkaszünet, korábbi záróra, javított bérek), olyan irányokban használja fel, melyek testi, szellemi és erkölcsi fejlődését egyenesen károsan befolyásolják. Köze van ahhoz is, ha látja, hogy a munkásnépnek s általában az alsóbb néposztályoknak — társadalmunk eme nagy részének — testi, szellemi és erkölcsi elkorcsosulását a hiányos táplálkozás, nyomoruságos, zsúfolt lakásviszonyok, a gümőkór és az iszákosság hozzák magukkal. És köze van ahhoz is, ha ezekkel szemben a társadalom másik, szellemi javakban is részes felének ezek és más hasonló viszonyok iránt ébredező érdeklődését tapasztalja. S ha a szolidaritás eszméjének ezt a jelentőségét átértjük, azt is érezzük, hogy ez nemcsak, mint tény jelentkezik, hanem ezeknek a viszonyoknak, összefüggéseknek, az egységes társadalmi életnek *kialakulására* kötelességet, törvényt is tartalmaz — a szeretet törvényét.

Ez a törvény jelöli ki szociális feladataink célirányait is, és szabja meg azokat a kereteket, melyeket az igazság és a társadalmi egyensúly érdekében meg kell tartanunk. Nem metafizikai jogokat akar adni a tömegeknek, hanem arra int, hogy felemeljük szavunkat, hogy azok számára, kiket születés, társadalmi helyzet, a fizikai munka járma, a környezet megakadályozott emberi életérdekeik kifejtésében, hogy azok számára erkölcsi, szellemi, fizikai tekintetben javításokat eszközöljünk és kívánjunk. Nem a teljes egyenlőséget hirdeti, mely sem lehet, sem kívánatos, sem boldogító nem lenne, hanem az emberi és társadalmi élet nagy és mély összefüggéseire figyelmeztet. Erkölcsi lendületet akar vinni a világba, hogy meginduljon végre az értelmi, szellemi és erkölcsi tőkéknek mobilizációja a társadalmi igazságtalanságok megszüntetésére, az elmaradt munkásnép, az elhanyagolt rétegek, osztályok és hivatások emelésére, az ellentétek kiengesztelésére. Ha ez erők mozgásba jönnek és a munka megindul, mindenekelőtt azzal az eggyel tisztában kell lenni, hogy ezen a téren tartós, boldogító eredményt nem hangos teoriákkal és népgyűlések agitációival lehet elérni, hanem a szívet, lelket, embert emelő szociális munkával, mely neveli azt, akivel foglalkozunk, de finomítólág visszahat arra is, aki e munkát végzi.

Például szolgálhatnak ez irányban nekünk, akik még csak kezdetén állunk egy ilyen egyetemes irányú szociális működésnek, különösen az angol törekvések, melyek azt a gondolatot, hogy a társadalmi fejlődésben a haladásért együtt dolgozzék a szellemi és a fizikai munka embere, kétségtelen sikerekkel igyekeznek realizálni az egyetemes szociális településeivel, az ú. n. Universities Social Settlementekkel. Ezek az intézetek London, miként más nagyobb városok munkásvidékein keletkeznek s a felsőbb körök barátságos érdeklődéssel kísért vezető szerepét és a munkásnép oltalmát állítják előtérbe, klubjaikban folyó étellel, ahol a munkásnép oktatásához, neveléséhez, szórakozásához szükséges eszközökről gondoskodnak, ügyes-bajos dolgaiban tanácsot, útbaigazítást adnak, erkölcsi, fizikai jólétéről gondoskodnak. És a működés eredményeül feljegyezhetjük: a sziveknek nemes érzésekben való nevelését, a barátság és tisztelet gyengéd kötelékeinek megteremtését, az előítéletek eltűnedezését, a szegények és gazdagok sziveiben új gondolatok, érzések ébredését, melyek mind a társadalom egészének erkölcsi életére hatnak jótékonyan. Ez ennek a munkának igazi értéke, mert ez a munka nem csupán művelődést jelent, hanem emberiesülést is — a szónak legnemesebb értelmében.

Ez a gondolat s annak ethikai hatása természetesen nem maradt elszigetelve Angliában, hanem kiterjedt onnan Amerikába s az európai kontinens országaiba és egy vagy más alakban ott is, itt is alkotott hasonló intézményeket, melyek mindenikén észrevehetjük azonban a nemzeti, faji, kulturális viszonyok s különbségek befolyását. S hogy ájtott a gondolat hozzánk is és itt intézményes megvalósulást öltött, nem doktrinär okoskodások eredménye, hanem ezt vissza kell vezetni a szolidaritás eszméjére, mely társadalmunknak mind szélesebb rétegeiben átható erőjévé válik és megjelenik örvendetesen az értelmi fiatalság idealisztikus törekvéseiben is. Ezekben a törekvésekben azt tapasztalhatjuk, hogy a jelenkor fiatalsága sejtí már kötelességeit, látja és tudja, hogy az élet, a hivatás többet vár tőle a feltétlenül elvégzendő hivatalos kötelességnek közömbös, felületes, könnyelmű elintézésénél. Ha érdeklődéssel fordul közéletünk nyilvánulásai felé, szüntelen azt hallja bensőjében: többet, jobban, nagyobb szeretettel, — több lélekkel. S azt hiszem, ha ez a «plus» a következő generációk tevékeny munkaenergiája lenne, ki tudná mozdítani társadalmunkat s közéletünket tespedt, tunya állapotából. Azért, amikor ifjúságunk figyelemre méltó nagy csoportjai hiányát érzik a tanulmányaikat, szellemi munkájukat kiegészítő szociális működésnek; voltaképen az a gondolat vezeti őket, hogy itt, eközben betekintést nyernek az élet igazi mélységeibe, annak nagy összefüggéseibe, melyekből ma már magukat teljesen kivonni nem tudnák, de nem is

akarják. Köszönet illeti azokat a vezető férfiakat, akik az ifjúság nagy csoportjainak ezt a munkára készülségét megismerve, hatalmukkal, nagy tettvágyukkal, alkotásokkal biztatón oldják fel az energiákat s azt mondják: fel, munkára — közéletünk s a társadalom szólt titeket, fiatalok! —

Így öltött nálunk testet ez a gondolat, gróf Zichy János kultuszminiszter elhatározásának és gróf Pálffy Sándor fáradozásának eredményeképen. Együtt illeti őket a kezdeményezés, melynek mindjárt első munkálataiban ott találjuk Károlyi Mihály grófit, aki a működésnek a mezőgazdasági munkáskérdésre való kiterjesztésére hívja fel a figyelmet s a nagy munkához méltó akaraterővel vezeti a szervezést: Balogh Jenő államtitkár, Glattfelder Gyula püspök, Földes Béla, Jendrássik Ernő, Medveczky Frigyes, Mihályfy Ákos professzorok, Bacskák György, Bernát István, Jancsó Benedek tevékeny közreműködésével.

Az alkotás alatt álló intézményt talán azzal lehet legjobban jellemezni, hogy az a munkásnép nagy tömegei között létesített *társadalmi központ*. Ezt különösen az Újpesten épülő anyatelepről mondhatjuk, abban a városban, mely rohamos fejlődése folyamán csaknem egybe kapcsolódott fővárosunkkal s ahol a munkásság ezrei találkoznak; amely egyik gócpontja a néptömeg szociális forrongásának s amelynek nincs olyan kultur-szociális intézménye, melynek működése széles körre terjedő, s általános eredményű volna. Társadalmi központnak azért nevezhetnők a Főiskolai Szociális Telepet, mert az a célja, azt akarja, hogy tudásért, ismeretekért, szórakozásért, összes fontosabb életviszonyaira kiterjedő felvilágosításért, útbizgításért és segítségért járhasson oda a nép. Ezeknek az érdekeknek a gondozása az értelmiség fiatal tagjaira lesz bízva, akik támaszt, vezetést nyernek tapasztalt szakférfiaktól. Gyakorlati lévén ez az ellentétes két oldalról meginduló tevékenység, nagyon szükséges, hogy jól felértsük a munkásnép helyzetét, belső és külső világukat, annak összes fogatkozásait, sajátosságait s kapcsolatait. Bele kell állnunk abba a világba, a család, a munka világába, hogy megértsük a hatásokat és befolyásokat, melyeket életmód, foglalkozás, küzdelmek, gondok s nézetek a munkásnépre gyakorolnak. Hogy mindezt jól és alaposan végezhesük, s tapasztalásainkat a társadalmi élet irányítására később értékesíthessük, folyton tanulunk és kutatunk is kell. Tanulunk a filozófiát, a pedagógiát s a szociális tudományokat, éber figyelemmel kísérni és feldolgozni az idevágó nemzetközi szakfolyóiratokban lüktető gyakorlati és szellemi élet jelen mozzanatait, gyűjteni a tapasztalati és statisztikai adatokat, de nem azért, hogy munkánkat és annak értékét ez utóbbiakkal megmérjük, hanem figyelmeztetül és irá-

nyitól használjuk fel arra, hogy mi van s mit kell tennünk az orvoslást követelő viszonyok javítására. Nem feledkezünk meg arról sem, hogy Magyarországon elsősorban még földművelésből élünk, és a föld nemzetünkre is azt az ősforrást képviseli, melyből hanyatló erőink kiegészülnek, megújodnak. Ezért tevékeny figyelmünket nem vonhatjuk el a földműves nép, különösen a mezőgazdasági munkásnép problémái elől, már csak hazánkban azoknak nagy száma és helyzete miatt sem.

Ha az új intézmény alapmotívumai nagyban azonosak az angol-országi Settlementekével, működése főként abban a két irányban hajlik el azoktól, hogy a körébe tartozó kérdésekben intenzív tudományos munkára is törekszik és figyelmét a földműves nép viszonyaira is kiterjeszti. Mindkettőre nemzeti és társadalmi viszonyaink sajátossága irányít.

Ha az intézmény létesülő telepeiben munkára felkészültségével megismeri és megérti azoknak a problémáknak a súlyát és nyomását, melyek a munkásnép nyomorúságos helyzetét jelentik, akkor ezek őrtornyok lesznek, melyekből az örök észreveszik az idők jeleit, azokat a mozgalmakat, melyek a horizonton előbb csak mint apró felhők jelentkeznek, de könnyen beborítják az egész égboltot. S ha érdeklődésükkel felértik a nyugtalanságot, mely ma már az egész civilizált világot gondolkodóba ejti, a kívánságoknak és társadalmi követelményeknek formát is tudnak majd adni, s azoknak, akik őket meghallgatják megmagyarázzák a nyugtalanság okait és orvoslását. Érintkezésben az alsóbb néposztályokkal könnyebben és teljesebben megértik a jelennek problémáit, mint elmélettel tények nélkül. Remélhető, hogy az intézmény sok irányban elvezeti majd a társadalmat az orvosszerekhez, melyek semmiesetre sem lehetnek rosszabbak, mint maga a betegség.

Tehát kölcsönös megértés és az embernek munkája szerint értékelése, kölcsönös nevelés a szociális béke érdekében: azok az irányok, melyek a Főiskolai Szociális Telep működését jellemzik. És így van helyesen; mert a szociális kérdés, — melynek fejleményei hozták létre ezt az intézményt is — voltaképen kulturális, etikai kérdés; ezért az intézmény nem tekintheti szerepét és feladatát csupán a külső segítségre szorítkozónak, sőt minden irányú intézkedésével belső hatások ébresztésére törekszik. A belső hatások közül pedig azokat választja, amelyek a leggazdagabb, a legnagyobb feszültségű tetteket képesek létrehozni. A *lélek nevelésén* akar dolgozni, mert a lélek az a metafizikai erő, mely az eszmélésre, érzésre, akarásra képessé tesz, mindig és mindenben receptív, mely az öntudat aktivitásával a gondolkodásban és akarásban jön mozgásba s váltja ki azokat

a cselekvéseket, melyek minket foglalkoztatnak. S ha neveljük, gazdaggá tesszük a lelket, cselekvéseink sem lehetnek vérszegények; hanem erőből, öntudatos akarástól fognak duzzadni. Ezt az akaratot, a léleknek erőjét akarjuk működésünk minden vonatkozásában nevelni és úgy nevelni, hogy igaz és cselekvő legyen Schillernek az a mondása: «Alle andern Dinge müssen, der Mensch ist das Wesen, welches will».

Ott, ahol az emberi életnek igazi céljai kérdésessé váltak, ott a kötelességnek és céltudatos tettek kisorvadt a gyökere. Ott veszélyben lesz a szociális ideál, mely az egyetemesbe, a természet fölött álló kulturértékekbe vetett hit nélkül el nem képzelhető. Ott az egoizmus és az anarchia veszi át az uralmat az általános széksis árnyai kísértenek. Az emberiség történelmében eddig ismeretlen öntudattal beszél a mai kor embere azokról a fejlődésekről, melyeket a természettudományok és a technika hoztak az embernek; de arról megfélekedezni látszanak, hogy tette-e valamit az ember az ő belső, ösztönös természetének a rendezésére? Pedig minden külső fejlődés, gazdagodás csak úgy lehet áldásos, ha az ember ura önmagának; ha a gazdasági élet forradalmi átalakulásait a társadalom az örök erkölcsi törvények szerint rendezni képes, ha a technika haladását az erkölcsi rend, az összjólét érdekében hasznosítani tudja. Ezek nélkül modern társadalmunk csak olyan, mint a modern technika összes vívmányaival felépített tetszetősebb, egészségesebb, kényelmesebb új lakóház, de amelynek belső rendetlensége, zűrzavara miatt lakói még sem boldogok. Ez a belső berendezés hiányzik, mely nem áll egyedül az értelem képzéséből, aminek jelentőségét ugyan le nem becsüljük, de egymaga még nem biztosítja a kulturát. Az akarat, a jellem képzése, a lelkiismeret érzékenysége, önuralom, önfegyelem kellenek még hozzá. Mert igaz az, amit már a fiziokrata Mirabeau is mondott (L'ami des hommes), hogy valamely nép hanyatlásának, vagy virágzásának végső okai erkölceiben vannak, s ezért minden reformot arra kell irányozni.

Ez a meggyőződés irányítja a Főiskolai Szociális Telepet, amikor összes intézményeivel, így a szabadoktatóival is a nevelést, az ethikai értelemben vett felemelést akarja keresztül vinni. A szabadoktatás körében arra törekszik, hogy előadásainak tárgya, szelleme bekapcsolódjék szociális működésének keretébe, hogy egyetemes jellegű ethikai munkájának intellektuális kihatása is legyen. Az igazi műveltség nem ismeretek halmazában jelentkezik, hanem az önmegismerés és munka erői azok, amikben a lélek gazdagsága megnyilvánul. Ismereteknek felvétele anélkül, hogy azt erőnk és akaratunkkal bensőnkben is magunkévá tennénk, asszimilálnánk, csak félműveltséget

eredményez, melynek hatása a felfogás és ítélőképesség gyengülésében nyilvánul meg. Az ítélőképesség gyengülését pedig nyomon követi a képzelődés, melyet azzal fejezhetünk ki, hogy «semmit sem tud, semmit sem tanul és mégis sokra tartja magát». Így jelentkezik együtt a félműveltség veszedelmes állapotával a jellem gyengülése, mely abból származik, hogy a szellemet nem kezeljük harmonikusan a lélekkel. Nézetem szerint igen nagy hiánya hazai szabadoktatásunknak is, hogy a lélek művelésével, nevelésével kevésbé, vagy egyáltalán nem foglalkozik. Nézetemet erősítik azok a vélemények is, melyeket ez irányban többek között Roscher, Paulsen, Sombart, Prohászka Ottokár is kifejeznek. Azokkal — a mondhatnánk eminenter ismeretterjesztő előadásokkal is, melyeket a Főiskolai Szociális Telep kereskedők, iparosok számára rendez, első sorban a foglalkozás és hivatás nagyobb megbecsülését, nagyobb erkölcsi tartalommal kitöltését akarja elérni. Értse át az a kereskedő, vagy iparos, hogy ha a kor igényeinek szükséges ismereteket megszerzi, pontosságát, ügyességét, áttekintését fokozza, ezzel pedig tökéletesebben betölti azt a helyet, annak helyesebben felel meg, melyet foglalkozásának választott magának a társadalomban.

Ha ezen a kijelölt úton halad majd a munka, nem jelentkezhetik az az aggodalmaskodó kérdés sem, hogy a tanítani, vezetni, nevelni tudás sajátos adomány, melylyel nem mindenki rendelkezik. Itt csak azt kell majd kérdezni: érdeklődéssel, szeretettel, lélekkel foglalkozik-e az ifjú korának szociális problémáival és nem száraz egykedvűséggel, hogy azt ne mondjam üzletszerűen? S ha fennáll az előbbi, ez már a tudás, a siker felét jelenti, melyet kiegészít majd a vezetők munkája. Azok az ifjak, akik magukat ennek az ügynek szolgálatába állítják, tudni fogják, hogy ők ezzel igazi kötelességet teljesítenek. Ez a tudat s az annak nyomában feltétlenül megjelenő etikai hatások adják a munkának mindenkor legszebb jutalmát s lesznek az eredménynek legbiztosabb zálogai. Ez a működés a természetes kiválóatódás egyik faja lesz, mely magától megy végbe és az akadémiai ifjúságnak belső kvalitásait a legjótékonyabban kell, hogy befolyásolja. Ezért ha a főiskolai ifjúságtól a köteles vizsgázóknál többet szeretnénk kapni, őket ne politikai kérdésekkel foglalkoztassuk, amint azt Ostwald* — nézetem szerint hibásan — akarja, hanem tanulmányaik közben korunk legfontosabb s tanulmányaikkal kapcsolódó kérdésekkel foglalkozzanak. És ha ezt megteszik, le kell arról mondaniok, hogy ezzel egyéb mellétekinteteknek is szolgáljanak. Távol kell maguktól tartaniok, hogy működésükbe akár

* W. Ostwald: Die Forderung des Tages, 1910. 554. l.

politikai, akár felekezeti célokat vigyenek. Érett, kialakult politikai felfogással főiskolai korban lévő fiataloknál egész természetesen még nem találkozhatunk. Ami a politikai elvek és álláspont kialakulásában a legfontosabb tényező: a szilárd jellem, ezt akarjuk első sorban a szív és lélek munkájával a hozzánk csatlakozó ifjainkban minél klasszikusabb formában kialakítani, hogy ők ezt a hatalmas erőt különböző hivatásaikban működően állíthassák majd be társadalmunk jövőjéért. A hit bázisán működve hevítse őket munkájukban a keresztény szeretet idealizmusa, mellyel a kultúra forrásait feltárni igyekezzenek, de ne gondoljanak eközben arra, hogy egy munkával már pártok, vagy frakciók szántóit is öntözzék. Bűnös az olyan szociális munka s a legnagyobb mértékben antiszociális, mely a társadalom szolidaritásának jegyében osztályharcot szít s a nemzeti és társadalmi ideálok kipellengérezését ojtja a lelkekbe.

Intézményünk nem egy felülről a munkás- és szegényebb néposztályokra ostromolt és céljaiban előttük ismeretlen és idegen alkotás, mely a nép érdekében minden szépet és jót egészen a fényűzésig egyesítne magában s épen ezért minden található lesz abban csak épen a — nép nem. Mi a szociális pedagógia gyakorlati munkásai vagyunk, akik a szociális nevelés művének nagy értékeit a társadalmi szolidaritás, — mint egyedül képzelhető társadalmi haladás — érdekében hirdetjük. Másrészt ennek a pædagogiai munkának ethikai visszahatásait az értelmiség számára felfogni és elvezetni akarjuk, hogy hivatását a jövőben emberibben és így tökéletesebben tudja betölteni a tanár, a jogász, a mérnök, a közigazgatásban működő tisztviselő, a lelkész, orvos és tanító épen úgy, mint a gyáros és kereskedő. S ha ez majdan elkövetkezik, nem nemzeti erőforrásainkat erősítettük-e munkánkkal, kijelölve s tettel és szóval állandóan hirdelve azt az alapot, amelyen kulturális és gazdasági tekintetben erős és egységes társadalom felépülhet? Ez a pædagogiai jellege állapítja meg intézményünk sajátos és ha szabad úgy mondanom apriorisztikus természetét, mert hivatása nem az, hogy egy szilárdan kiépült társadalmi épület koronája legyen, hanem részt kér magának a társadalom ethikai strukturájának pallérozásában, mely soha nem tekinthető befejezettnek, elegendőnek, vagy hiábavaló fényűzésnek.

A társadalmi bajok orvoslását végső eredményében tehát sem a népek gazdasági és szociális fejlődésétől, sem a világ kulturájától nem várhatjuk, hanem csak a *lélek művelésétől*. Minden társadalmi az egyéniből él — mondja Foerster — s következésképpen a társadalom emelkedése nem képzelhető az ember emelkedése nélkül. Belülről jön az akarat, az erő, a szeretet, a társadalom közösségébe, melyek nélkül a programok megsárgulnak, a törvények az életbe át nem hatolnak,

a szervezkedések fennakadnak. Az arany démonainak izzó ígéreteit csak a szellemi erők magukkal ragadó nagysága és realitása tudja visszaszorítani. És így nem is az individualizmus vagy szocializmus a jövő kérdése, hanem magasabb egyéni fejlődés, fokozottabb társadalmi összeműködés és szolidaritás az az egyedüli képlet, mely az emberiség természetének megfelel, mely az ember egyéni és társas-lényének eleget tesz. Ezt a célt akarja szolgálni a Főiskolai Szociális Telep, melynek munkájában mindazokat, akik résztvesznek, az a boldogító tudat tölti majd el, hogy részük van társadalmunk kulturális és szociális tökéletesedésében.

IFJ. ERŐDI BÉLA.

A HOSPITÁLÁS FONTOSSÁGA A TANÁROK ÉS TANÍT- VÁNYOK SZEMPONTJÁBÓL.

A magyar kegyes-tanítórend főnöke 1905 május 12-én rendi használatra egy kis füzetet adott közre. Ez a kis füzet «a kegyes-rendi gyakorlati tanárképzés alapvonalait» adja s a 9—13. lapon szól a hospitálásról. Azt hiszem, a pedagógusokat érdekelni fogja a piarista-rend gyakorlati tanárképzésének rövid ismertetése. A rendnek két helyen van gyakorlati tanárképző-intézete, Budapesten és Kolozsvárt. Mindkét helyen a rend ottani gimnáziumának megbízott tanárai a vezetői élükön a gimnáziumi igazgatóval; tagjai az egyetemi tanulmányokat végző tanárjelöltek.

A tanárképző feladatát az említett rendfőnöki irat így körvonalazza: «Irányozni a tanárjelölteket tudományos műveltségük és szakképzettségük megszerzésében, bevezetni őket a nevelés-oktatás gyakorlati módjába és ápolni bennök a hivatásszeretetet, a didaktikai érzéket, a nevelő-tanár erkölcsi kötelességeinek és felelősségének tudatát s ezzel náluk a nevelő-tanári lelkület kialakulását elősegíteni.» (2. l.) Ezekből kiviláglik, hogy a piarista-rend tudományos képzettséget, gyakorlati ügyességet, hivatásszeretetet, kötelességtudást és morális karaktert vár tanáraitól.

A vezető tanárok már az első és másodéves tanárjelölteket is segítik szakműveltségük megszerzésében. Megismertetik velük tárgyaik körét, a szükséges tankönyveket, segédeszközöket és szakmunkákat. Hónaponként tartott értekezleteken megbeszélik velük az egyetemi előadások anyagát, megadják a kellő felvilágosításokat és útmutatásokat. Figyelemmel kísérik a vizsgálatokra való előkészületüket. Készítendő próba szakdolgozataikhoz megadják a kellő útmuta-